Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Η συναυλία αὐτὴ θὰμισε πολὺ ἐντατικὰ μιὰ παλιὰ ἀλήθεια: Κάθε ὀρχήστρα θέλει ναὐρῃ τὸ δάσκαλό της, γιὰ νὰ μπορέσῃ ν' ἀναπτύξῃ ὅλες τὶς δυνάμεις, ποὺ κοιμοῦνται μέσα της. Εἶναι — γιὰ νὰ μιλήσωμε παραστατικώτερα — σὰν τὸ ἄλογο ποὺ αἰσθάνεται ἀμέσως, ἂν ὁ καβαλλάρης του μπορῇ νὰ τοῦ ἐπιβληθῇ. Ὑποτίθεται, φυσικά, ὅτι προϋπάρχει ἡ βάσις καὶ ὅτι ὁ διευθυντὴς εἶναι ἕνας καλὸς μουσικός, ποὺ ξέρει καλὰ ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης του. Ἀλλὰ καὶ πάλι πιὸ πέρα ἀπ' αὐτὰ ὅλα, εἶναι ἀπαραίτητο νἄχῃ τὴν ἐντατικὸ διαίσθησι γιὰ τὴν ψυχοσύνθεσι τῆς ὀρχήστρας του. Πρέπει πρῶτα νὰ μπορῇ νἄβρῃ τὸ σφυγμό της καὶ ἔπειτα νἄχῃ τόσην παιδαγωγικὴ ἱκανότητα ὥστε νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ μέσα καὶ τὸν δρόμον, ποὺ θὰ τὸν βοηθήσουν νὰ δυναμώσῃ τὰ ὑπάρχοντα προσόντα γιὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς μουσικούς του καὶ νὰ τοὺς παρορμήσῃ σὲ μιὰ ἀληθινά, θετικὰ παραγωγικὴν ἐργασίαν.

Ὁ Isay Dobrowen μοῦ φαίνεται ὁ ἄνθρωπος, ποὺ συγκεντρώνει σὲ πολὺ μεγάλον βαθμὸν ὅλες αὐτὲς τὶς πολύτιμες ἀρετές. Τὸν παρηκολούθησα προχθὲς γιὰ πρώτη φορὰ νὰ διευθύνῃ τὴν ὀρχήστρα μας καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, πὼς εἶχα μιὰ πολὺ ξυνατὴ ἐντύπωσι. Γιατὶ δὲν εἶναι μόνο ἕνας μουσικὸς μὲ ἀσυνήθιστα μεγάλη φαντασία, τοῦ ὁποίου ὁ ἐβαίσθητος ὀργανισμὸς νοιώθει τὴ μουσικὴ ὡς τὶς πιὸ ἀνεπαίσθητες δονήσεις της, ἀλλὰ ἔχει πρὸ πάντων σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν ἱκανότητα νὰ ὑποβάλλῃ στὴν ὀρχήστρα τὴ δική του ἀντίληψι. Καὶ τὸ κάμνει μὲ κινήσεις τῆς μπαγκέττας τῶν ὁποίων ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ σαφήνεια γιὰ τὴν ἔκφρασι ποὺ θέλει, μοῦ φαίνονται σχεδὸν ἀνυπέρβλητες. Οἱ χειρονομίες του ἀποδίδουν μὲ τόση ἀναμφισβήτητη διαύγεια τὸν χαρακτῆρα τῆς ἑκάστοτε μουσικῆς φράσεως, ὥστε γιὰ τὴν ὀρχήστρα ἀποβαίνει ἁπλούστατα σχεδὸν ἀβίαστο νὰ ξημιουργήσῃ κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ τῆς ζητεῖ ὁ διευθυντής της. Χάρις στὴν ὀπτικὴ ὑποβολή της μπαγκέττας αὐτῆς ἐπέτυχε ὁ Dobrowen νὰ φέρῃ τὴν ὀρχήστρα μας σ' ἕνα σημεῖον δυναμικότητος καὶ πλούτου ἀποχρώσεων τοῦ ἤχου, ποὺ σπανίως ἕως τώρα ἀπέδωσε. Ἡ φρενιτιώδης ἐπιδοκιμασία τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν ἐμφάνισίν του τῆς Κυριακῆς ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶμαι ὁ μόνος, ποὺ σκέπτεται ἔτσι.

Ἀλλὰ ἡ ἀνθρώπινη ἀτέλεια θέλει νὰ χαράξῃ παντοῦ, ἀκόμη καὶ σ' ἕνα δυνατὸ ταλέντο σὰν τοῦ Dobrowen σαφῆ ὅρια, πέραν τῶν ὁποίων δὲν μπορεῖ νὰ προχωρήσῃ. Ἡ ἐρμηνεία του τοῦ Κοντσέρτο - Γκρόσσο τοῦ Χαὶντελ ἦταν βέβαια ἀπὸ καθαρῶς τεχνικῆς ἀπόψεως ὑπόδειγμα ρυθμικῆς ἀκριβείας καὶ διαυγείας. Ὡς πρὸς τὸ χάραγμα ὅμως τῶν γραμμῶν, γιὰ τὴ γνώμη μου, δὲν ἀπέδιδε τὸν Χαὶντελ. Ὁ Dobrowen μοῦ φαίνεται μιὰ φύσις ὑπερβολικὰ περίπλοκη καὶ πολυσύνθετη, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ δώσῃ στὸ ἁπλὸ μεγαλεῖον αὐτῆς τῆς μουσικῆς τὴν κλασικὴ μορφή της. Ὅλα ἦταν πολὺ νευρικὰ καὶ γεμάτα ἀπὸ ἠλεκτρισμὸ ἐκεῖ μέσα. Ἔλειπε ἡ ἤσυχη βαθειὰ ἀναπνοὴ καὶ ἡ δόσις ἐκείνη τῆς ἁπλῆς πίστεως χωρὶς τὴν ὁποίαν ὁ Χαὶντελ καὶ ὁ σύγχρονός του Μπὰχ ἁπλούστατα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθοῦν.

Ἀλλὰ ὅσο ὑστέρησε στὸν Χαὶντελ του, τόσον στὰ ἔργα τοῦ Μουζόρσκυ, τοῦ Διάντωφ, πρὸ πάντων ὅμως τοῦ Τσαϊκόφσκυ φάνηκε δυνατώτερη ἡ ἱκανότης του. Κατώρθωσε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὡς τὸ τελευταῖο τους μόριο ὅλα τὰ χρώματα καὶ ὅλην τὴν πλαστικότητα τῆς περιγραφικῆς αὐτῆς μουσικῆς. Ὁ Dobrowen εἶναι — ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις — ἐκ φύσεως ἕνας ψυχολόγος τοῦ ἤχου. Ἐμβαθύνει μὲ πάθος εἰς τοὺς ὑπερλεπτοὺς ἰριδισμοὺς τῶν ἁρμονιῶν καὶ κατορθώνει νὰ δίνῃ καθαρώτατα καὶ διαυγέστατα μορφὴν στοὺς ἀσωτερικούς των παλμούς.

Ἔτσι ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ὄπερα τοῦ Μουζόρσκυ «Χοβάντσινα», ποὺ δυστυχῶς δὲν πρόφτασε ν' ἀποτελειώσῃ καὶ ποὺ ἀκούμε ἐδῶ γιὰ πρώτη φορά, μᾶς παρουσιάσθηκε ἀπὸ τὸ εὐαίσθητο χέρι του σὰν ἕνα πολύτιμο παστέλ μὲ αἰθερίους χρωματισμούς, καὶ μὲ τὴ γοητευτικὴ μελωδικὴ της γραμμὴ καὶ τὸν ὑπέρλεπτο πέπλο τῆς μελαγχολίας ποὺ ἁπλωνόταν ἐπάνω της ἔφθανε στὶς μακρυνώτερες γωνιὲς τῆς καρδιᾶς μας. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ χαριτωμένη μουσικὴ εἰκονογράφησι τῶν ρωσσικῶν λαϊκῶν μύθων Κικίμορα τοῦ Διάντωφ! Εἶχε πολὺν καιρὸ νὰ παιχθῇ ἐδῶ καὶ πρὸ πάντων νὰ παιχθῇ τόσο τέλεια ὅπως προχθές.

Ἀλλὰ σὲ ἀληθινὰ ἀφθαστα ὕψη ἔφτασεν ὁ Dobrowen μὲ τὴν ἀπεριγράπτον ἐρμηνείαν τῆς ΙΓ' Συμφωνίας τοῦ Τσαϊκόφσκυ, τῆς ὁποίας τὴν μουσικὴν ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἀγαπῶ ἰδιαιτέρως. Βρίσκω — ὅπως ἄλλωστε τὸ μοῦ συμβαίνει συχνότατα μὲ τὸν συνθέτην αὐτὸν — πολὺν στόμφον καὶ κάποιαν κουραστικὴ πολυλογία, ἀδυσανάλογα καὶ τὰ δυὸ πρὸς τὴν πραγματικὴν οὐσίαν, ποὺ περικλείουν.

Ὁ Dobrowen ὅμως πιστεύει σ' αὐτὴ τὴ μουσικὴ καὶ ἐπειδὴ πιστεύει κατώρθωσε νὰ δώσῃ στὴν ἐρμηνεία τόσην δύναμιν πειστικότητος ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπιβάλῃ σιωπὴν τοὐλάχιστον προσωρινῶς σὲ κάθε ἀμφιβολία, σὲ κάθε ἀπιθάνιαξι. Σ' αὐτὸ τὸ ἔργον ἡ ὀρχήστρα φάνηκε ἀληθινὰ μεγάλη καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνταξία τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἐμπνευσμένου διδηγητοῦ της.

ALEX THURNEYSSEN